

Viktorii Vovk, PhD (Narodowy Uniwersytet Gospodarki Wodnej i Wykorzystania Zasobów Naturalnych, m. Równe), **Anna Przygodzka, mgr** (Uniwersytet Gdański, m. Gdańsk)

CHARAKTERYSTYKA WYNIKU FINANSOWEGO

Artykuł omawia definiowanie wyniku finansowego jako kategorii ekonomicznej oraz z punktu widzenia rachunkowości i analizy działalności przedsiębiorstwa. Autorzy podają istniejącą różnicę w definicjach pojęcia "wynik finansowy" w naukach ekonomicznych, analizują wewnętrzne i zewnętrzne czynniki wpływające na poziom wyniku finansowego, pokazują sposób pomiaru wyniku finansowego wg obowiązującego prawa bilansowego, badają specyfikę oceny wyników finansowych z analitycznego punktu widzenia oraz specyfikę odzwierciedlenia wyników finansowych w formach sprawozdawczości finansowej.

Słowa kluczowe: wynik finansowy, nauki ekonomiczne, rachunkowość finansowa, analiza ekonomiczna, działalność gospodarcza, sprawozdawczość.

Sposoby określania wyniku finansowego mają już co najmniej 400-letnią tradycję. Pierwszym ze sposobów było określenie wyniku finansowego w analizowanym okresie jako różnica między wartością majątku przedsiębiorstwa i dotychczas znanych źródeł jego finansowania. Metoda ta, zwana bilansową została opracowana w XVII wiecznej Francji Ludwika XIV i jego nadintendenta dworu, Jeana-Baptiste Colberta. W późniejszych okresach starano się jednak wyszczególniać wynik finansowy, co w wersji ostatecznej, obecnie obowiązującej przekształciło się w rachunek zysków i strat.

Definiowanie wyniku finansowego w poszczególnych podmiotach gospodarczych wynika z przyjęcia rozwiązań polityki rachunkowości. Polityka ta wiąże się z działaniem polegającym na wyborze zasad kształtujących wynik finansowy jako opisujący sytuację ekonomiczną podmiotu [1]. W rachunkowości jednym z jej etapów jest ustalenie oraz prezentacja wyniku finansowego w oparciu o ewidencję księgową.

Każdy podmiot gospodarczy ponosi koszty oraz osiąga przychody, które w końcowym etapie prezentowane są w wyniku finansowym, którego wartość końcową przenosi się do bilansu w pozycji określającej zysk lub stratę netto wykazywaną w bieżącym okresie sprawozdawczym. Wynik ten przygotowywany jest na koniec okresu

справozdawczego.

Wynik finansowy jako rezultat działalności jednostki gospodarczej może być dodatni (zysk bilansowy) lub ujemny (strata bilansowa). Jego składnikami są:

1. Wynik na działalności operacyjnej i pozostałej operacyjnej.
2. Wynik na działalności finansowej.

Wynik na działalności operacyjnej stanowi różnicę między przychodami ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów a wartością sprzedanych produktów, materiałów i towarów. Do ustalenia kosztu stosuje się wycenę, którą wlicza się w koszt wytworzenia albo w cenę nabycia lub zakupu. Wielkość kosztów zwiększa się o koszty ogólnego zarządu oraz o koszty sprzedaży produktów, towarów, materiałów i dodatkowo o pozostałe koszty operacyjne.

Pozostałe koszty i przychody operacyjne to koszty i przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną przedsiębiorstwa, w szczególności są to koszty i przychody związane ze zbyciem aktywów trwałych [2]. Ponadto uwzględnia się także koszty związane z utworzeniem i rozwiązaniem rezerw, z wyjątkiem rezerw obciążających koszty finansowe oraz odpisów aktualizujących wartość aktywów, w tym odpisów obciążających koszty wytworzenia sprzedawanych produktów lub sprzedanych towarów. W tej kategorii wyniku finansowego uwzględniane są koszty sprzedaży i koszty finansowe, odszkodowania, kary, grzywny, dotacje i darowizny.

Wynik na operacjach finansowych jest różnicą między przychodami finansowymi a kosztami finansowymi. W ich ramach uwzględnia się: odsetki, wartości rozliczanych różnic kursowych, wynik na zbyciu inwestycji finansowych. Obejmuje również wartości otrzymanych lub należnych dywidend (udziałów w zyskach), odsetek uzyskanych (należnych), zysków ze zbycia inwestycji finansowych, nadwyżki dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi a w szczególności z tytułu zapłaconych (naliczonych) odsetek od zobowiązań (w tym od zaciągniętych kredytów i pożyczek), nadwyżki ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi, z wyjątkiem odsetek, prowizji, a także dodatnich i ujemnych różnic kursowych dotyczących działalności inwestycyjnej.

Sposób pomiaru wyniku finansowego znajduje swe odzwierciedlenie w obowiązującym prawie bilansowym. W Polsce są to (zgodnie z piramidą ważności norm prawnych w zakresie rachunkowości): ustawa o rachunkowości [16] (dalej: uor), MSSF/MSR (Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej / Międzynarodowe Standardy Rachunkowości), KSR (Krajowe Standardy

Rachunkowości). Zgodnie z art. 2.1. uor, prawo bilansowe ma w sposób kompleksowy regulować pomiar wszystkich aspektów działalności gospodarczej.

Przyczynami różnicowania definicji pojęcia "wynik finansowy" w naukach ekonomicznych są:

1. Możliwość sformułowania definicji indywidualnie przez poszczególnych specjalistów instytucji finansowych.

2. Różnorodność interpretacji definicji wynikająca z ich mnogości.

3. Uwarunkowania historyczno-ekonomiczne i związana z nimi ewolucja definicji spowodowana zarówno upływem czasu jak i różnorodnością środowisk, w których definicje te były formułowane.

4. Często spotykane potoczne rozumienie definicji traktujące pojęcie "wyniku finansowego" jako synonim dla:

- a) sytuacji finansowej organizacji;
- b) zysku lub straty.

Wynik finansowy jest jedną z ważniejszych kategorii ekonomicznych z punktu widzenia analizy działalności przedsiębiorstwa. Działalność ta wyrażana jest z wykorzystaniem miernika pieniężnego [8]. Przyjmując takie założenie można uznać, że celem przedsiębiorstw maksymalizacja finansowych efektów funkcjonowania przedsiębiorstwa jak i posiadanych przez nie zasobów. Maksymalizacja ta winna się przejawiać w długookresowym wzroście wartości przedsiębiorstwa, co można utożsamiać ze wzrostem majątku jego właścicieli.

Można uznać, że wynik finansowy to efekt zestawienia przychodów i kosztów poniesionych w celu uzyskania jak najlepszych wyników w okresie sprawozdawczym [9]. Dodatnia różnica między przychodami a kosztami jest zyskiem, a ujemna – stratą. Na wynik finansowy netto jednostki wpływają nie tylko przychody i koszty ale również podatek dochodowy [10] oraz inne obowiązkowe obciążenia wyniku.

Wzrost wielkości osiągniętego wyniku finansowego poprawia rentowność przedsiębiorstwa i co do zasady powinien poprawiać jego sytuację finansową. Ogół czynników wpływających na poziom wyniku finansowego można podzielić na grupy czynników wewnętrznych i zewnętrznych.

Za czynniki wewnętrzne uznaje się te, które są zależne od przedsiębiorstwa. Zalicza się do nich [11]:

- zasoby;
- plan działalności;
- sytuację finansową;
- procesy innowacyjne;
- doskonalenie organizacji;

- działalność marketingową.

Czynniki zewnętrzne to czynniki niezależne od przedsiębiorstwa, których źródłem jest jego otoczenie. Obejmują:

- konkurencję na rynku;
- zachowania konsumentów;
- warunki zaopatrzenia i zbytu;
- lokalne uwarunkowania działalności;
- politykę gospodarczą państwa;
- system finansowy.

Wynik finansowy może odzwierciedlać jeden z trzech możliwych wariantów: stratę, wartość równą zero lub zysk. To, że przedsiębiorstwo odnotowało zysk na swej działalności, nie musi oznaczać, że posiada ono płynność finansową [3]. I odwrotnie – w sytuacji, gdy wynik finansowy w przedsiębiorstwie wskazuje na stratę, to przedsiębiorstwo i tak może posiadać wolne środki pieniężne. Dzieje się tak, gdyż wynik finansowy ustalany jest zgodnie z zasadą memoriałową a nie – zasadą kasową [12]. Interpretując wynik finansowy należy pamiętać, że wartości ustalane w nim są zgodnie z prawem bilansowym.

Podział wyniku finansowego przeprowadza się z uwzględnieniem kryteriów:

1. Obciążenia podatkiem dochodowym – wynik finansowy brutto, wynik finansowy netto.
2. Wielkości – zysk, strata.
3. Horyzontu czasowego – wynik finansowy ex post (sporządzany w oparciu o informacje z przeszłości), wynik finansowy ex ante (ustalany na podstawie prognoz).
4. Zakres podmiotowy – całościowy wynik finansowy, częściowy wynik finansowy.
5. Normy prawnej – bilansowy wynik finansowy (oparty na prawie bilansowym), podatkowy wynik finansowy (oparty na prawie podatkowym) [14].

Działalność operacyjna jest tożsama z działalnością statutową podmiotu. Pozostała działalność operacyjna podmiotu obejmuje elementy pomocnicze ale będące pochodną działalności statutowej (np., sprzedaż niewykorzystywanych aktywów trwałych [13] czy dotacje przedmiotowe albo podmiotowe).

Działalność finansowa jest pochodną operacji finansowych przeprowadzonych przez przedsiębiorstwo lub na jego rzecz (różnice kursowe dodatnie lub ujemne) niepowiązane z działalnością inwestycyjną.

Powyższe stanowią bazę do ustalenia wyniku na działalności gospodarczej, którym koryguje się wartości poniesionych kosztów. Wynik brutto odzwierciedla wartość wyniku danej działalności skorygowaną o różnicę między zyskami a stratami. Wynik brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenie daje wynik netto – odpowiednio zysk netto lub stratę netto.

Przedsiębiorstwo prowadzące działalność gospodarczą i pełną księgowość zobowiązane jest do sporządzenia sprawozdania finansowego. Formę i treść takiego sprawozdania ustala uor. Zobowiązuje ona do terminowego składania sprawozdań finansowych oraz zobowiązuje większe jednostki do publikacji tegoż sprawozdania w "Monitorze Sądowym i Gospodarczym". Roczne sprawozdanie finansowe składa się z:

1. Obligatoryjnie – bilansu, rachunku zysków i strat, zmian w kapitale własnym, informacji dodatkowej.

2. Opcjonalnie – rachunku przepływów pieniężnych (*cash flow*).

Zgodnie z uor, sprawozdania finansowe sporządza się na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych. Za ten termin uznaje się dzień kończący rok obrotowy lub datę likwidacji, upadłości bądź zmiany formy prawnej przedsiębiorstwa. Sprawozdania finansowe mogą podlegać badaniu przez biegłego rewidenta [15].

Wskazując na kluczowe cechy, które powinny charakteryzować wynik finansowy można stwierdzić, że powinien on być:

- bazą informacji w zakresie skuteczności zarządzania, ekonomicznych, finansowych i gospodarczych decyzji podejmowanych w przedsiębiorstwie;
- bazą analityczną umożliwiającą przeprowadzenie analiz ekonomicznych;
- bazą służącą do uściślenia pojęciowego kategorii zysków, strat czy przychodów [4; 5; 6].

Sporządzenie rachunku wyników wymaga wyboru odpowiedniej metody pomiaru, zgodnej z przepisami prawa bilansowego krajowego i międzynarodowego. Powinien też odnosić się do przepisów prawa podatkowego, zwłaszcza w kwestii ustalenia wysokości podatku dochodowego [7].

1. Ciesielczyk T. Management opérationnel et comptabilité / T. Ciesielczyk, J. Stępniewski; dir. L. Marco. Nouvelles avancées du management. Paris : Editions Harmattan, 2005. **2.** Ferraton Y., Stępniewski J. Od administrowania personelem do zarządzania zasobami ludzkimi. *Przegląd Organizacji*. 1992. № 9. **3.** Kister A. Economic and legal foundations of the public transformations in conditions of financial globalization/possibilities of analysis quality

improvement / A. Kister, I. Lazaryshyna ; ed. V. Pasichnyk. *From the possibilities of the use of information*. New York : Yunona Publishing, 2018. S. 294–301. **4.** Kister A. Optimization of costs in the business of hospitals – cases study. *Transatlantic Conference in Accounting, Auditing, Financial Control and Cost Control - Crisis and Prosperity*. University Jean Moulin. ISEOR, American Accounting Association (AAA) and International Institute of Costs (IIC). Lyon, 2013. URL: <http://iae.univ-lyon3.fr/conference>. **5.** Kister A. Rezerwy jako obszar rachunkowości szpitala, Instrumenty zarządzania kosztami i dokonania / red. E. Nowak, M. Nieplowicz. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. 2012. № 1087. S. 259–274. **6.** Kister A. Specyfika kosztów pośrednich w kontekście działalności szpitala publicznego. *Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie*. 2018. № 30. S. 89–97. **7.** Michalczyk L. Relacja wybranych segmentów prawa bilansowego z prawem podatkowym. *Pieniądze i Więź*. 2012. № 3(56). **8.** Michalczyk L. Rola inżynierii rachunkowości w kształtowaniu wyników finansowych przedsiębiorstwa. *Rachunkowość wariantowa i odwrócony proces decyzyjny*. Warszawa : Wolters Kluwer, 2013. **9.** Michalczyk L. Rola umorzenia aktywów trwałych w powstaniu różnic wyniku finansowego. *Zeszyty Naukowe TD UJ. Seria: Ekonomia i Zarządzanie*. 2007. № 2 (1). **10.** Michalczyk L. Umorzenie a amortyzacja w aspekcie rachunkowościowej ochrony obrotu gospodarczego. / red. B. Micherda. *Rachunkowość w ochronie obrotu gospodarczego*. Kraków : AE w Krakowie, 2005. **11.** Michalczyk L. Wariantowe określanie podstawy do opodatkowania podatkiem dochodowym z wykorzystaniem wybranych metod rachunkowości. *Pieniądze i Więź*. 2011. № 4 (53). **12.** Stępniewski J. Comptabilité, intelligence artificielle et imputations comptables des micro-données / J. Stępniewski ; eds. E. Archambault, O. Arkhipoff. *Nouveaux aspects de la comptabilité nationale*. Paris: Economica, 1988. **13.** Stępniewski J., Suid S. Indépendance du Conseil d'Administration et gestion des Résultats. *La Comptabilité, Le Contrôle et l'Audit entre Changement et Stabilité : Actes du Congrès de l'AFC (mai 2008), CREGEM, France CD Rom, Halsh 3-00525985*. **14.** Stępniewski J., Suid S. Le rôle du conseil d'administration et gestion des résultat. *La Revue des Sciences de Gestion*. 2010. № 3(4). P. 243–244. **15.** Stępniewski J. *Principes de la comptabilité événementielle: vers un robot comptable*. Paris : Masson, 1987. **16.** Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2016 r., poz.1047 z późn. zm.).

Vovk V. M., Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor
(National University of Water and Environmental Engineering, Rivne),
Anna Przygodzka, Senior Student (University of Gdansk, Gdansk)

CHARACTERISTICS OF FINANCIAL RESULTS

Definition of the financial result as an economic category and from the

point of view of accounting and analysis of the enterprise activity is considered in the paper. The authors point to the existing differences in the definitions of the term “financial result” in economic sciences, analyze internal and external factors affecting the value of the financial result, provide approaches to measuring the financial result in accordance with accounting legislation, investigate the features of the assessment of financial results from an analytical point of view, as well as the features of reflection of financial results in the forms of financial reporting.

Keywords: financial result, economic sciences, financial accounting, economic analysis, economic activity, reporting.

Вовк В. М., к.е.н, доцент (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне), **Пшигодзка А., студентка** (Гданський університет, м. Гданськ)

ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ

У статті розглядається визначення фінансового результату як економічної категорії, а також з точки зору бухгалтерського обліку й аналізу діяльності підприємства. Автори вказують на існуючі відмінності у визначеннях терміну «фінансовий результат» в економічних науках, аналізують внутрішні і зовнішні чинники, що впливають на рівень фінансового результату, показують підходи щодо вимірювання фінансового результату відповідно до облікового законодавства, досліджують особливості оцінки фінансових результатів з аналітичної точки зору, а також особливості відображення фінансових результатів у формах фінансової звітності.

Ключові слова: фінансовий результат, економічні науки, фінансовий облік, економічний аналіз, господарська діяльність, звітність.
